

How should a physical education and sport teacher be? -The opinions of primary school students-

Züleyha AVSAR* Mustafa SAGLAM**

ABSTRACT. The purpose of the study is to reveal general characteristics and professional qualities of physical education and sport teachers according to the opinions of primary school students. The study was conducted with the participation of 408 students randomly chosen from those who study at 6th, 7th, and 8th grades of three primary schools in Osmangazi, Bursa. The students were asked to answer one open-ended question and content analysis method was used to analyze the data. The data obtained from the analysis were classified into two categories as “general characteristics of a physical education and sport teacher” and “professional qualities of physical education and sport teacher”. As a result, it is seen that the qualities of physical education and sport teachers are: being tall in terms of appearance, being a tolerable person in terms of character, treating the students well, considering students’ desire, having much sport knowledge, being a person who understands students in terms of professional competency and being justly among the students.

Key Words: Physical Education Teacher, Student Expectations

SUMMARY

Purpose and Significance: While trying to improve the educational system, students’ expectations from teachers should be taken into consideration since they are the ones who are interacting with teachers face to face. The purpose of this study is to reveal what kind of a physical education and sport teacher the primary school students would like to have.

Methods: Working group consisted of students who were chosen randomly studying at 6th, 7th, and 8th grade classes of three primary schools which were also chosen randomly in Osmangazi, Bursa. 408 students in total (204 girls-204 boys) participated in the study. Data collection technique is document examination. As the data collection instrument, an open-ended question was used. While analyzing the data, content analysis method was used.

Results: The results obtained from the study were classified into two categories as “general qualities of a physical education and sport teacher” and “professional efficiency qualities of a physical education and sport teacher”. It is seen that 48 concepts related to general qualities of a physical education and sport teacher were repeated for 352 times and 55 concepts related to professional qualities of a physical education and sport teacher were repeated for 619 times. It is understood that the qualities sought in a physical education and sport teacher are: being tall in terms of appearance, being a tolerable person in terms of character, treating the students well, considering students’ desire, having much sport knowledge, being a person who understands students in terms of professional competency and being justly among the students.

Conclusion: According to the results of the study, some suggestions are as the following: a Physical Education and Sport teacher should have the qualities to meet the expectations of students. He should be fair and offer equal opportunities to boys and girls. He should make the lesson entertaining by bringing different activities into the class. He ought to love his students, he should see them as individuals and, therefore, he should respect them. He should be especially patient and understanding while dealing with the students who cannot be successful in practice and he should try to teach them again and again in order to encourage them. There is a common belief among teachers which is “Let’s give the students the ball and let them play. That is what they want!” However, teachers should not think this way, and they should depend on their schedule and students should not be set free too much during a lesson.

* Araş. Gör., Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, zuleyha@uludag.edu.tr

** Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, msaglam@anadolu.edu.tr

Beden Eğitimi Öğretmeni Nasıl Olmalıdır? -İlköğretim Öğrencilerinin Görüşleri-

Züleyha AVŞAR* Mustafa SAĞLAM**

ÖZ. Araştırmanın amacı, ilköğretim 6., 7., ve 8. sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre beden eğitimi öğretmenin, genel özellikleri ile dersin öğrenme-öğretme sürecine ilişkin mesleki özelliklerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma Bursa İli Osmangazi İlçesi'ndeki ilköğretim okulları arasından tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenmiş üç ilköğretim okulunun 6., 7. ve 8. sınıfları arasından yansız olarak seçilmiş birer sınıfında, toplam 408 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, öğrencilere yönelik açık uçlu bir soru içeren veri toplama aracı ile toplanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Veriler “beden eğitimi öğretmenin genel özellikleri” ile “beden eğitimi öğretmenin mesleki özellikleri” başlıkları altında gruplandırılmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin beklentilerine göre beden eğitimi öğretmeni fiziksel açıdan uzun boylu, kişilik açısından hoşgörülü, mesleki özellikleri açısından öğrenciye karşı hoşgörülü, öğrencinin isteklerini önemseyen, spor bilgisi çok olan ve öğrenciyi derslerde sürekli serbest bırakma eğiliminde olmayan, kız-erkek ayrımı yapmayan, herkese eşit davranabilen öğretmen olarak saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Beden Eğitimi Öğretmeni Nitelikleri, Öğrenci Beklentileri

GİRİŞ

Eğitim en genel anlamda bireyde davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2004). Bir toplumu oluşturan bireylerde, bireylerin ve toplumun beklenti ve gereksinimlerine uygun, istendik davranış değişikliğinin oluşturulması, kısacası bireylerin istenilen davranış özelliklerine sahip olacak biçimde yetiştirilmesi ancak planlı ve programlı eğitim etkinlikleri ile olanaklıdır. Bu tür eğitim etkinlikleri temel olarak “eğitim sistemi” üst kavramı altında “okul” olarak adlandırılan ortamlarda uzman kişilerce gerçekleştirilmektedir. Bu uzman kişiler öğretimi sağlayan temel etkenlerden ve eğitim sisteminin üç temel bileşeninden birisi olan öğretmenlerdir (Sönmez, 2003; Balcı, 1993). Burada öğretmen, eğitim ortamında istendik davranışları kazandıran profesyonel kişi olarak ele alınır (Sönmez, 2003). Erden (1998) gerçek anlamda etkili bir öğretmeni; “*uygulanan programın hedefleri doğrultusunda öğrencinin öğrenmesine yardımcı olan kişi*” olarak tanımlamaktadır. Bu iki tanımda da vurgulandığı gibi, eğitim sistemi içinde yetiştirilen bireylerin niteliği büyük oranda öğretmenin niteliğine bağlanmakta; okulda yetiştirilen öğrencilerin niteliklerinin öğretmenlerin nitelikleriyle özdeş olduğu vurgulanmaktadır (Varış, 1976). Bu nedenle öğretmenin sahip olduğu nitelikler hem eğitim sisteminin işleyişi ve sistemin başarıya ulaşması hem de öğretmenlerin öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yaratabilmesi, diğer bir ifade ile hem bilgilerinin hem de kişiliklerinin öğrencilerini olumlu yönde etkileyebilmesi açısından önemli görülmektedir (Demirel, 1998; Küçükahmet, 1999).

Alan yazında öğretmen niteliklerini konu alan çok fazla sayıda çalışma vardır (Ertürk, 1972; Rasmussen & Gayle, 1999; Abbot-Chapman, Hughes, Holloway & Wyld, 1990; Barry & King, 1993; Wilson & Cameron, 1996; Senemoğlu, 1992; Şeker, Deniz ve Görgen, 2004). Bu çalışmalarda küçük farklılıklar dışında öğretmenlerin sahip olmaları gereken nitelikler ya da yeterlikler genel ve mesleki nitelikler ana başlıkları altında incelenmektedir. Son olarak öğretmenleri yetiştiren kurumlar olan üniversiteler ile öğretmenleri istihdam eden kurum olarak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) uzun süreli bir araştırmanın sonucunda öğretmenlerin sahip olmaları gereken yeterlikleri belirlemişler ve bu yeterlikleri kişisel ve meslekî değerler - meslekî gelişim, öğrenciyi tanıma, öğretme ve öğrenme süreci, öğrenmeyi-gelişimi izleme ve değerlendirme, okul, aile ve toplum ilişkileri ve son olarak program ve içerik bilgisi başlıkları altında sınıflandırmışlardır (MEB,1999; MEB, 2006). Bu

* Araş. Gör., Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, zuleyha@uludag.edu.tr

** Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, msaglam@anadolu.edu.tr

yeterlikler çeşitli araştırmacılar (İlhan, 2004; Demirel, 1999; Erden, 1998; Sünbül, 2001) tarafından da vurgulandığı gibi “etkili öğretmenin nitelikleri” olarak tanımlanmaktadır.

Beden eğitimi dersi bireyin sağlıklı ve fiziksel açıdan aktif bir yaşam sürdürebilmesi için önemli bir derstir (USDHHS, 1996; Sallis & Owen, 1999). Özellikle ilköğretim basamağında sadece psiko-motor gelişim için değil aynı zamanda duyuşsal ve bilişsel gelişim açısından da gerekli bir derstir ve çocuğun hareket gereksiniminin karşılanmasında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle öğretmen niteliğinin artırılması konusunda yapılan çalışmalar beden eğitimi öğretmenin niteliğinin artırılması konusunda da yapılmalıdır. Ayrıca öğretmen niteliğinin artırılması öğrencilerin beden eğitimi dersine olan ilgi ve tutumlarını da etkileyecektir. Bazı araştırmacılar, öğretmen tutumunun ve davranışlarının öğrencilerin derse karşı pozitif ve negatif tutum geliştirmelerinde çok önemli olduğunu vurgulamaktadır (Figley, 1985; Luke & Sinclair, 1991; Carlson, 1995). Çünkü öğretmen ve öğrenci derslerde bire bir etkileşim içindedirler. Bu nedenle öğretmenin özellikleriyle ilgili öğrenci beklentilerini ortaya çıkarmak öğretmenin yetiştiren kurumlar açısından önemlidir. Bu nedenle araştırmanın amacı, öğrenci görüşlerine göre beden eğitimi öğretmenin genel özelliklerini ortaya çıkarmak olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Bursa İli Osmangazi İlçesi’ne bağlı ilköğretim okullarından tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenmiş üç ilköğretim okulunun gene tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 6.,7. ve 8. sınıfları arasından yansız olarak seçilmiş birer sınıftan toplam 408 öğrenci oluşturmaktadır. (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin okullara ve sınıflara göre dağılımı

Okullar	6. sınıf	7.sınıf	8.sınıf	Toplam
1. okul	62	31	-	93
2. okul	56	46	90	192
3. okul	42	42	39	123
Toplam	160	119	129	408

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 408 öğrencinin 160’ı (%39,22) 6. sınıf, 119’u (29,17) 7. sınıf ve 129’u da (%31,61) 8. sınıf öğrencileridir.

Tablo 2. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı

Okullar	Kız		Erkek		Toplam	
	(n)	(%)	(n)	(%)	(n)	(%)
6. sınıf	83	40,69	77	37,75	160	39,22
7. sınıf	51	25,00	68	33,33	119	29,17
8. sınıf	70	34,31	59	28,92	129	31,61
Toplam	204	100	204	100	408	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin 204’ü (% 50) kız, 204’ü (%50) erkek öğrencilerdir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri bir adet açık uçlu soruyu içeren bir anket aracılığı ile toplanmıştır. Bu soru, “Size göre bir beden eğitimi öğretmeni a)Genel özellikleri açısından nasıl olmalıdır? b)Size olan davranışları açısından nasıl olmalıdır? Açıklayınız.” şeklindedir. Soru hazırlanırken cevabının önceden kestirilebilir ve kısa cevaplara neden olabilecek türden olmamasına dikkat edilmiştir. Soruyu cevaplamaları için öğrencilere 15 dakika süre verilmiştir. Gerçek görüşlerini belirtmekte zorlanmamaları için isimlerini yazmak zorunda olmadıkları, bunun bir sınav olmadığı ve bir araştırmada kullanılmak üzere kendilerinin görüşlerine başvurulduğu araştırmacılar tarafından açıklanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde kodlamaya dayalı içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'in (2003) belirttiği gibi içerik analizi, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amacıyla yapılır. Analiz sonucunda elde edilen veriler araştırmacılar tarafından "beden eğitimi öğretmeninin genel özellikleri (fiziksel özellikleri ve genel kişilik özellikleri)" ile "beden eğitimi öğretmeninin mesleki özellikleri (dersi planlama, dersi uygulama, öğrenciyi değerlendirme ve öğrencilere ders içi davranış) kategorileri altında sınıflandırılmıştır. Daha sonra uzman görüşüne başvurulmuş ve farklı üniversitelerden üç uzmanın verilerden ortaya çıkan kavramları belirlenen kategoriler altına yerleştirmeleri istenmiştir. Ardından uzmanlardan gelen sonuçlar doğrultusunda herhangi bir görüş ayrılığı olmayan maddeler kategorileri altına yerleştirilmiştir. Görüş ayrılığı olan maddeler ise araştırmacılar tarafından uygun kategoriler altına yerleştirilmiştir. Son olarak ise elde edilen nitel veriler frekans ve yüzdeleri belirtilerek nicelleştirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara yer verilmiştir. İlk olarak Tablo 3'te, öğrencilerin araştırma sorusuna verdikleri yanıtların genel özellikler ve mesleki özelliklere göre dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevabın kategorilere göre dağılımı

		Kavram Sayısı	(%)	Tekrar Sayısı	(%)
Bedens Eğitimi Öğretmeninin Genel Özellikleri	Fiziksel Özellikler	12	12,29	58	5,97
	Kişilik Özellikleri	36	34,90	294	30,31
	Toplam	48		352	
Bedens Eğitimi Öğretmeninin Mesleki Özellikleri	Dersi Planlama Becerileri	4	4,71	58	5,973
	Dersi Uygulama Becerileri	28	26,41	274	28,21
	Öğrenciyi Değerlendirme Becerileri	6	5,66	16	1,64
	Öğrenciye Davranış Becerileri	17	16,03	271	27,90
	Toplam	55		619	

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrencilerin verdikleri cevaplardan toplam 103 kavram çıkartılmıştır. Kavramlar 971 kez tekrar edilmiştir. Bu kavramlar beden eğitimi öğretmeninin genel özellikleri ve mesleki özellikleri kategorileri altında sınıflandırılmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin beden eğitimi öğretmeninin fiziksel özellikleriyle ilgili görüşleri

Fiziksel Özellikler	(f)	(%)	
Uzun Boylu Olmalı	12	20,69	
Çevik Olmalı	8	13,79	
Güzel/Yakışıklı Olmalı	7	12,07	
Sporcu Olmalı	6	10,34	
Zayıf Olmalı	6	10,34	
Fiziki Yönden Uygun /Kaslı Olmalı	5	8,65	
Erkek Olmalı	4	6,90	
Bayan Olmalı	3	5,17	
Sağlıklı Olmalı	3	5,17	
Güçlü/Kuvvetli Olmalı	2	2,44	
Orta Boylu Olmalı	1	1,72	
Görünüşü Önemli Değil	1	1,72	
Toplam	12	58	100

Tablo 4’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrenciler, öğretmenin fiziksel özellikleriyle ilgili toplam 12 kavramı 58 kez tekrar etmiştir. Bu kavramlardan beden eğitimi öğretmenin uzun boylu olması (%20,69), çevik olması (%13,79) ve güzel ya da yakışıklı olması (%12,07) ilk üç sırada yer almaktadır.

Tablo 5. Öğrencilerin beden eğitimi öğretmenin kişilik özellikleri ile ilgili görüşleri

Kişilik Özellikleri	(f)	(%)
İyi Birisi Olmalı	43	14,63
Hoşgörülü Olmalı	26	8,84
Sportif Olmalı	25	8,53
Sevecen Olmalı	19	6,46
Sinirli Olmamalı/Sinirlenmemeli	19	6,46
Şiddet Kullanmamalı/Dayak Atmamalı	18	6,12
Esprili/Komik Olmalı	18	6,12
Güler Yüzlü Olmalı	17	5,78
Sert, Kaba Olmamalı/Kibar Olmalı	14	4,76
Sakin/Yumuşak Olmalı	12	4,08
Arkadaş Gibi Olmalı	11	3,74
Yetenekli Olmalı	10	3,40
Sıcakkanlı Olmalı	8	2,72
Sabırlı Olmalı	7	2,38
Sportmen Olmalı	7	2,38
Bizi Dinlemeli	5	1,70
Dürüst Olmalı	4	1,36
Akıllı Olmalı	3	1,02
İçten Olmalı	3	1,02
Ciddi Olmalı	3	1,02
Argo Kelimeler Kullanmamalı	2	0,68
Bağışlayıcı Olmalı	2	0,68
Düzenli Olmalı	2	0,68
İşini Sevmeli	2	0,68
Pozitif Olmalı	2	0,68
Örnek Olmalı	2	0,68
Sempatik Olmalı	1	0,34
Tatlı Dilli Olmalı	1	0,34
Tedbirli Olmalı	1	0,34
Ahlaklı Olmalı	1	0,34
Kendisine Güvenmeli	1	0,34
Yaratıcı Olmalı	1	0,34
Hakaret Etmemeli	1	0,34
Çalışkan Olmalı	1	0,34
Karizmatik Olmalı	1	0,34
Açık Sözlü Olmalı	1	0,34
Toplam	36	294 100

Tablo 5’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrenciler, öğretmenin kişilik özellikleriyle ilgili toplam 36 kavramı 294 kez tekrar etmiştir. Bu kavramlardan iyi birisi olması (% 14,63), hoşgörülü olması (% 8,84) ve sportif olması (% 8,53) ilk üç sırada yer almaktadır. En az 10 kez tekrarlanan kavramlar ise sırasıyla, beden eğitimi öğretmeni sevecen olmalı (%6,46), sinirli olmamalı/sinirlenmemeli (%6,46), şiddet kullanmamalı/dayak atmamalı (%6,12), esprili/komik olmalı (%4,76), güler yüzlü olmalı (%5,78), sert/kaba olmamalı/kibar olmalı (%4,76), sakın/yumuşak olmalı (%4,08), arkadaş gibi olmalı (%3,74) ve yetenekli olmalı (%3,40) kavramlarıdır.

Tablo 6. Öğrencilerin beden eğitimi öğretmeninin mesleki özelliklerinden dersi planlama becerileriyle ilgili görüşleri

Dersi Planlama Becerileri	(f)	(%)
İsteklerimize Önem Vermeli	29	50,0
Spor Bilgisi Çok Olmalı	24	41,4
Derse Zamanında Gelmeli	2	3,4
Diğer	3	5,2
Toplam	4	58

Tablo 6’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrenciler, öğretmenin dersi planlama becerileriyle ilgili toplam 4 kavramı 58 kez tekrar etmiştir. Bu kavramlardan en çok dikkat çekenini ise öğretmenin dersi planlarken öğrencinin isteklerine önem vermesi (% 50) ve öğretmenin spor bilgisinin çok olması (% 41,4) özellikleridir.

Tablo 7. Öğrencilerin beden eğitimi öğretmeninin mesleki özelliklerinden dersi uygulama becerilerine ait görüşleri

Dersi Uygulama Becerileri	(f)	(%)
Anlayışlı Olmalı (Yapamadığımız zaman)	40	14,9
Bizi Serbest Bırakmamalı/Ders İşlemeli/Programı Uygulamalı	26	9,9
Yapmamızı İsteddiği Hareketleri Önce Kendisi Göstermeli	20	7,2
Yapamadığımız Hareketlerde Israrcı Olmamalı/Öğrencileri Sıkmamalı	19	6,9
Etkinliklere Kendisi de Katılmalı/Öğrencilerle Birlikte Ders İşlemeli	17	6,2
Disiplinli Olmalı/Kurallı Olmalı	16	5,8
Ne Çok Disiplinli Ne De Çok Gevşek Olmalı	16	5,8
Hareketleri Öğretirken Öğrenebileceğimiz Gibi Açıklamalı/Düzenli Öğretmeli	15	5,4
Öğrencilere Yardımcı Olmalı	14	5,1
Ders Eğlenceli Olmalı/Eğlendirmeli	12	4,4
Futbol Oynatmalı	10	3,6
Serbest Bırakmalı	10	3,6
Konuyu Öğretmeden Önce Bilgilendirmeli	9	3,3
Her Hafta Farklı Etkinlikler Yaptırmalı/Sadece Top Oynatmamalı	9	3,3
Aktif Olmalı	7	2,5
Eğitimli Olmalı	7	2,5
Sorularımıza Cevap Vermeli	4	1,5
Anlamadığımızda Konuyu Tekrarlamalı	4	1,5
Tecrübeli Olmalı	3	1,1
Spora Yönlendirmeli	3	1,1
Basketbol Oynatmalı	2	0,7
Koşu Yaptırmalı	2	0,7
Spor Tarihi Anlatmalı Teorik Bilgi Vermeli	2	0,7
Voleybol Oynatmalı	2	0,7
Yormamalı	2	0,7
Derse Yabancıların Müdahale Etmesini Önlemeli	1	0,3
Maçlara Götürmeli	1	0,3
Yararlı Olmalı	1	0,3
Toplam	28	274

Tablo 7’de görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmeninin dersi uygulama becerilerine yönelik 28 kavram toplam 274 kez tekrar edilmiştir. Öğretmen anlayışlı olmalı (yapamadığımız zaman) (% 14,9), bizi serbest bırakmamalı/ders işlemeli/programı uygulamalı (%9,9), yapmamızı istediği hareketleri önce kendisi göstermeli (%7,2) görüşleri ilk üç sırada yer almaktadır.

Tablo 8. Araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi öğretmeninin mesleki özelliklerinden öğrenciyi değerlendirme becerilerine ait görüşleri

Öğrenciyi Değerlendirme Becerileri	(f)	(%)
Kız Erkek Ayrımı Yapmamalı	10	62,5
Ceza Vermemeli	2	12,5
Tehdit Etmemeli	1	6,25
Takdir Etmeli	1	6,25
Gözlem Yapmalı	1	6,25
Eleştirmeli	1	6,25
Toplam	6	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmenin öğrenciyi değerlendirme becerileriyle ilgili toplam 6 kavram 16 kez tekrar edilmiştir. Bu kavramlardan en çok dikkat çeken ise öğrencilerin beden eğitimi öğretmeninin değerlendirme aşamasında kız erkek ayrımı yapmaması gerektiğinin belirtilmesidir (% 62,5).

Tablo 9. Araştırmaya katılan öğrencilerin beden eğitimi öğretmeninin mesleki özelliklerinden ders içinde öğrenciyi davranış becerilerine ait görüşleri

Ders İçinde Öğrenciyi Davranış Becerileri	(f)	(%)
İyi Davranmalı/Kötü Davranmamalı	83	30,9
Adil Olmalı/ Herkese Eşit Davranmalı	31	11,4
Bağırmmalı	26	9,6
Öğrencileri Sevmeli	26	9,6
Öğrencilere Saygılı Olmalı	17	6,2
Yapamadığımız Zaman Kızmamalı	16	5,9
Öğrencileriyle İlgilenmeli	16	5,9
Öğrencilerle İlişkisi İyi Olmalı	14	5,1
Öğrencilerine Yakın Olmalı	11	4,0
Bizi Anlamalı	8	3,0
Eleştirirken İncitmemeli/Küçük Düşürmemeli	8	3,0
Özel Hayatını Yansıtmamalı	4	1,5
Öğrencilere Yumuşak Davranmalı	4	1,5
Dersi Sevdirmeli	4	1,5
Öğrenciyi Güvenmeli	1	0,3
Askermişiz Gibi Davranmamalı	1	0,3
Öğrencilerini İyi Tanımalı	1	0,3
Toplam	17	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi beden eğitimi öğretmeninin ders içinde öğrenciyi davranış becerilerine yönelik toplam 17 kavram 271 kez tekrar edilmiştir. Burada öğretmen iyi davranmalı/kötü davranmamalı görüşü (% 30,9) ilk sırada yer almaktadır. Ardından sırasıyla adil olmalı/herkese eşit davranmalı (% 11,4), bağırmmalı (%9,6), öğrencileri sevmeli (%9,6), öğrencilere karşı saygılı olmalı (%6,2) görüşleri ön plana çıkmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda öğrencilerin beden eğitimi öğretmenini tanımlarken genel kişilik özellikleri ve dersi uygulama becerileri üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Demirel (1999) de “öğretmenlerin meslek bilgisi yeterlikleri içinde öğretme-öğrenme sürecine ilişkin yeterliklerin daha çok ağırlıklı olduğunu vurgulamıştır. Alan yazında beden eğitimi öğretmenlerinin özelliklerini belirlemeye yönelik çalışmalarda da benzer sonuçlar tespit edilmiştir. Demirhan ve Çamur (2000) öğrencilerin beden eğitimi öğretmeninde görmek istedikleri ilk beş davranışı sırasıyla mesleki yeterlik, öğrenciden anlama, dersi ilginç hale getirme, sportmenlik ve öğrenci performansını değerlendirmede nesnellik olduğunu belirtmişlerdir. Laminac & Long (1985) öğrencilerle yaptıkları bir çalışmada, öğrencilerin gözüyle iyi bir beden eğitimi öğretmeninde bulunması gereken nitelikleri sınıf yönetimi (esnek, sevimli, örgütlü, eşit davranan, dürüst, saygılı-itibarlı, kararlı, düzgün mizaçlı, diplomatik davranan), kişilik (koruyucu, yardımsever, istekli, teşvik eden algılayan, sıcakkanlı, disiplinli, sabırlı, neşeli, anlayışlı, duygulu, dürüst, nazik, samimi, dikkatli, açık fikirli ve şefkatli), strateji ve teknik (genç, yeni fikirli, açık, ilginç, tümevarım kullanan, somut düşünen, görsel yardım sunan, odakta yer alan, olumlu ve etkileyici) ve görünüş (hoş, iyi giyimli, mutlu, sevimli, çekici, katılımcı, anne-babalık yapan, tartışan, etkili destek sunan, yüksek sesle okuyan ve konuşan) kategorileri altında toplamışlardır (Akt. Pehlivan ve Ünsal, 2003). Çetin (2001) Meslekî Eğitim Fakültesi öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada, öğrencilerden “ideal öğretmen” konulu bir kompozisyon yazmalarını istemiştir. Sonuç olarak, öğrenciler öğrencileriyle dostça ve iş birliği içinde çalışma alışkanlığı kazanmış, alan bilgisi tam, öğrencisinin ihtiyacını anlayan, genel eğitiminde ve bilimsel tavrında eksikliği olmayan, saygılı, sevgi dolu, öğrenciler arasındaki bireysel ayrılıkları analiz edebilen, derslerinde çeşitli metod ve teknikleri kullanabilen öğretmeni ideal olarak değerlendirmişlerdir.

Öğretmenin ders içinde öğrenciye davranışı kategorisinde iyi davranmasının gerekliliği konusunda öğrencilerin yoğunlaştığı görülmüştür (% 30,9). İyi davranmak kişiden kişiye değişebilecek bir özelliktir. Bu kategoride öğretmenin adil olması ve herkese eşit davranması gerekliliği görüşü araştırmacılar tarafından daha önemli görülmektedir. Koca, Güven, Bulgu ve Demirhan (2003) tarafından yapılan bir çalışmada erkek öğrencilerin yarısı dersin kız erkek ayrı yapılması gerektiğini yarısı ise birlikte yapılması gerektiğini belirtirken, kız öğrencilerin büyük bir çoğunluğu dersin ayrı yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak ise kız öğrencilerin ergenlik döneminde yaşadığı fiziksel değişimler ve kız/erkek birlikte işlenen beden eğitimi derslerinde öğrencilerin fiziksel aktivite düzeyinin eşit seviyede olmadığı, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla fiziksel etkinlik yaşantısına sahip olma fırsatı bulmaları olarak görülmektedir. Şahin, Pehlivan ve Kuter (2001) ise, yaptıkları çalışmada beden eğitimi ders uygulamalarında sınıfların kalabalık oluşunun öğrencileri eşit deneme fırsatından yoksun bıraktığı, özellikle kız öğrencilerin etkisizleştirildiği şeklinde ifade ettikleri etik sorunlara rastlandığını belirtmişlerdir.

Araştırma bulgularından en göze çarpanlardan birisi de, öğrencilerin kendilerine bağırmayan, yapamadıklarında kızmayan, sinirlenmeyen bir beden eğitimi öğretmeni istemeleridir. Öğrencilerin belirttiği bu özellikler, sadece beden eğitimi öğretmenlerinden değil tüm alan öğretmenlerinden beklenen özelliklerdir. Örneğin Alkış ve Güleç (2006)’in çalışmasında da sosyal bilgiler öğretmenlerinde olması beklenen özellikler açısından benzer bulgulara ulaşılmıştır. Yine öğrenciler beden eğitimi derslerinde kendi isteklerine önem verilmesini ve dersi eğlenceli bir şekilde yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Muratlı (2001) çalışmasının sonunda öğrencilerin sevmediği, istemediği uygulamalardan vazgeçilmesini; en sert komutları veren öğretmeni başarılı kabul eden anlayışın kaldırılmasını, ders sayısının artırılmasını önermiştir.

Öğretmenlik mesleği iyi iletişim yeteneklerine sahip olmayı gerektirir. Cumalı (2002) öğretmenle öğrenci arasında sağlıklı ve etkili bir iletişim kurulmasında “ses tonu, beden dili ve sunuş özelliklerinin oldukça önemli” olduğunu vurgular. Bu üç özelliğin iyi kullanılmasının, öğretmenin dersi diri tutabilmesine ve başarılı olmasına olanak sağlayacağını belirtir. Bu çalışmada da öğrencilerin kendileri ile iyi ilişkiler içinde, arkadaş gibi, sevecen ve konuyu öğretirken iyi bir planlama yapıp öğrenciye etkili bir şekilde öğreten öğretmen beklentisi ön plana çıkmıştır.

Araştırmada frekans ve yüzde olarak çok fazla önemli görülmesi de araştırma bulgusu olarak dikkate değer bir nokta daha göze çarpmaktadır. Bu da beden eğitimi öğretmenlerinin “Öğrenciler genelde topu vermemizi ve serbest kalmak istediklerini belirtmektedirler” görüşünün aksine öğrencilerin çoğunluğunun “Bizi Serbest Bırakmamalı/Ders İşlemeli/Programı Uygulamalı” şeklinde görüş belirtmiş olmalarıdır (% 9,9). Serbest kalmak istediğini belirten öğrenci de mevcuttur, fakat bu öğrencilerin sayısı diğerlerinin yarısından daha azdır (% 3,6).

Araştırma sonuçları ile MEB (2006) tarafından hazırlanan öğretmenlik mesleğinin genel yeterliklerini belirlemeyi amaçlayan çalışmanın sonuçlarının birçok yönden birbirini desteklediğini belirtmek yerinde olacaktır. Örneğin, öğrenciler bu çalışmada kendi isteklerine öğretmenin önem vermesi gerektiğini belirtmişlerdir. MEB’in çalışmasında da bu gereklilik “Plânında ve uygulamalarında öğrencilerin gereksinimlerine yanıt verecek farklı etkinlikler sunar/Öğrencilerin fikirlerine ve ürettiklerine değer verir” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi öğretmenin kendilerine karşı saygılı davranması gerektiği şeklindeki görüşleri “Sözel tepkilerinde ve davranışlarında saygı öğelerine yer verir” ifadesiyle desteklenmiştir. Öğrencilerin beden eğitimi öğretmenin demokratik, adil ve herkese eşit davranan bir öğretmen olması yönünde beklentileri ise MEB’in çalışmasında “Uluslara, bireylere ve inançlara karşı ayrımcılık yapmaz/Sınıf içi ve dışı etkinliklerde demokratik davranır” ifadeleriyle yer almıştır.

Sonuç olarak ilköğretim öğrencilerinin görüşleri ile sınırlı olmak kaydıyla beden eğitimi öğretmenin fiziksel açıdan uzun boylu, kişilik açısından anlayışlı ve hoşgörülü, dersi planlama becerileri açısından spor bilgisi fazla olan ve öğrencilerin isteklerini önemseyen; dersi uygulama becerileri açısından öğrencileri serbest bırakmak yerine düzenli ve planlı ders işleyen; öğrenciyi değerlendirme becerileri açısından kız-erkek ayrımı yapmadan herkese eşit davranabilen bir öğretmen olması beklenmektedir. Araştırma bulgularına dayanarak beden eğitimi öğretmeni yetiştiren kurumların bu tür çalışmalara dikkat ederek, öğretmen yetiştirme programlarını gözden geçirmeleri ve özellikle örtük program yardımıyla öğretmenlerden beklenen nitelikleri kazandırmaya çalışmaları önerilebilir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda ise eğitim programlarının bu nitelikleri kazandırmaya yeterli olup olmadığı ya da öğretmenlerin çıkan kavramlar ve beklentilere göre kendilerini nasıl değerlendirdikleri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Abbot-Chapman, J., Hughes, P., Holloway, G. & Wyld, C. (1990). *Identifying the Qualities and Characteristics of the Effective Teacher*. (Report 1). Hobart: University of Tasmania, Youth Education Studies Centre.
- Alkış, S. ve Güleç, S. (2006). The Opinion of Primary School Students on Social Studies Course. *Elementary Education Online*, 5(1), 7-22. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 28 Haziran 2007 tarihinde indirilmiştir.
- Balci, A. (1993). *Etkili Okul*. Ankara: Yavuz Dağıtım.
- Barry, K. & King, L. (1993). *Beginning Teaching*. (2nd Ed). Wentworth Falls, NSW: Social Science Press.
- Carlson, T. B. (1995). We hate gym: Student alienation from physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 14, 467-477.
- Cumalı, A. E. (2002). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Çetin, Ş. (2001). İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma. *Millî Eğitim Dergisi*, 149. [Online]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/149/cetin.htm> adresinden 25.06.2007 tarihinde indirilmiştir.
- Demirel, Ö. (1998). Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 5-26. [Online]: www.egitimdergisi.hacettepe.edu.tr adresinden 22.06.2007 tarihinde indirilmiştir.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Demirhan, G. ve Çamur, H. (2000). “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları.” *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri I. Kongresi’nde sunulmuş bildiri*, 26-27 Mayıs, Ankara.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Yelken Yayıncılık.
- Figley, E. F. (1985). Determinants of attitudes toward physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 4, 229-240.
- İlhan, A. (2004). 21. Yüzyılda Öğretmen Yeterlikleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(58). [Online]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi58/ilhan.htm> adresinden 22.06.2007 tarihinde indirilmiştir.

- Koca, C., Güven, B., Bulgu, N. ve Demirhan, G. (2003). İlköğretim 8. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi Ders Ortamındaki Beden Yaşantıları. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 14(4), 162- 174.
- Küçükahmet, L. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Luke, M. D., & Sinclair, G. D. (1991). Gender differences in adolescents' attitudes toward school physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11, 31-46.
- MEB (1999). *Öğretmen Yeterlilikleri (Taslak)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayınları.
- MEB (2006). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. Ankara: MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Muratlı, S. (2001). "Türkiye'de Spor Öğretmenliği ve Spor Öğretmeni Yetiştirme." *II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumunda sunulmuş bildiri*, 21-23 Aralık, Bursa.
- Pehlivan, Z. ve Ünsal, S. (2003). "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretmen Adayları Tarafından Gözlem Sonuçlarının Analizi." *III. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumunda sunulmuş bildiri*, 23-24 Mayıs, Bursa.
- Rasmussen, K.L. & Gayle V. D. (1999). Teaching, Learning and Testing: Learning Processes. *Educational Administration Abstracts*, 34 (1), 46.
- Sallis, J. F. & Owens, N. (1999). *Physical activity and behavioral medicine*. Thousands Oaks, CA: Sage.
- Senemoğlu, N. (1992). Türkiye ve İngiltere'de İlköğretime Öğretmen Yetiştirme ve Türkiye'deki Sistemin Geliştirilmesi için Öneriler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 143-156.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim-Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Sönmez, V. (2003). *Eğitimin Tarihsel Temelleri-Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sünbül, A. M. (2001). Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Ed. Ö. Demirel ve Z. Kaya) *Bir meslek olarak öğretmenlik*. (ss: 223–254). Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Şahin, M.; Pehlivan, Z ve Kuter, F. (2001). "Beden eğitimi ders uygulamalarında ortaya çıkan etik sorunlar ve çözüm önerileri." *II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumunda sunulmuş bildiri*, 21-23 Aralık, Bursa.
- Şeker, H., Deniz, S. ve Görgeç, İ. (2004). Öğretmen Yeterlilikleri Ölçeği. *Milli Eğitim Dergisi*, 164. [Online]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/164/seker.htm> adresinden 22.06.2007 tarihinde indirilmiştir.
- United States Department of Health and Human Services. (1996). *Physical activity and health: A report of the Surgeon General*. Atlanta: U.S. Centers for Disease Control and Prevention.
- Variş, F. (1976). *Eğitimde Program Geliştirme. Teori ve Teknikler*. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Wilson, S. & Cameron, R. (1996). Student Teacher Perceptions of Effective Teaching: A Developmental Perspective. *Journal of Education For Teaching*, 22(2), 181-195.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.